

'Ik denk aan Hein in abstracte termen; als een omarming, een dagelijkse knipoog, een glimlach in mijn hart'

Marijtje van der Horst (59) verloor haar grote liefde Hein. Ze zette haar gevoelens over zijn ziekte en dood - en de rouw erna - op ontroerende wijze op papier. Samen met de kunstwerken die ze in deze periode maakte, bundelde ze die tot het boek *De dood legt Liefde bloot*.

Als modeontwerpster hield Marijtje van der Horst zich onder de naam van Marijke Mulder jarenlang bezig met de buitenkant van mensen. Ze werd in de jaren zeventig bekend met haar gebreide truien, begin jaren negentig zette ze het kindermerk NO-NO op en acht jaar later bracht ze haar eigen merk Marijke Mulder op de markt. Toen werd haar man ziek en veranderde alles. De aandacht voor de buitenkant maakte plaats voor het innerlijk.

Als Marijke Mulder liet je niet veel over je privé-leven los. Nu schrijf je een boek over je diepste zielenroerselen tijdens een ongelooflijk zware tijd van je leven. Waarom?

"Tja, dat was mij ook onduidelijk. Ik heb het me vaak afgevraagd: waarom wil ik dit? Iemand

stelde mij een tegenvraag: "Kun je het laten?" Nee, ik was steeds met dat boek bezig. Het was een kwestie van 'moeten'.

Ik heb altijd dingen gemaakt die ontstonden vanuit mijn eigen behoefte, vanuit een gemis in het marktaanbod. Dat was zo met mijn collecties en dat is ook zo met dit boek. Ik zocht herkenning: een boek over rouw, geschreven vanuit een persoonlijke ervaring. Ik wilde geen theorieën en adviezen als 'je moet erdoorheen' of 'er is licht aan het einde van de tunnel'. Dat soort clichés. Ik wil niet belerend zijn.

Ik heb geleerd dat je diep van binnen weet dat de dood bij het leven hoort, dat het geen einde is. Die ervaring is zo ontzettend rijk en troostend. Die mag niet alleen van mij blijven. Die moet worden gedeeld. En Hein vindt het goed. Hij geeft me een dikke knipoog."

*'Zijn laatste drie dagen wilde hij alleen met mij delen. Het woordje **'samen'** kreeg steeds meer betekenis'*

Je noemt het sterven van Hein een groots cadeau, terwijl je door een enorm diep dal van rouw bent gegaan. Kun je dat uitleggen?

"Wat zijn sterven in mijn leven heeft gedaan, had Hein mij nooit kunnen geven als hij was blijven leven. De hele ervaring heeft mijn leven verrijkt. Iedereen zegt: "Wat erg dat je nu alleen en weduwe bent," en natuurlijk is dat ook verschrikkelijk. Ik had hem nog graag bij me gehad. Maar je moet niet in verdriet blijven hangen en alleen maar kijken naar wat je niet meer hebt. Je kunt ook hartstikke blij zijn met wat je h d. Hij was de mooiste man die ik me kon wensen en nu is hij

dood. We gaan allemaal dood. Hoe kun je denken dat je elkaar kunt blijven vasthouden? Dat is een illusie!

Ik dacht dat ik het niet zou overleven: Hein dood, ik alleen. Dat was de grootste verschrikkelijkheid die me kon overkomen. Dacht ik. Maar dan blijkt, na verloop van tijd, dat je het kunt overlaten aan het leven. Dat je het rouwen niet moet vasthouden. Je moet eigenlijk niets vasthouden. Laat het leven zich maar leven zoals het wil worden geleefd. Je kunt er toch niets over zeggen en daar kom je achter als je met zoiets groots te maken krijgt. Het sterven van Hein heeft me op een laag gebracht waar ik normaal niet zomaar in terecht was gekomen. Als hij niet ziek was geworden, had ik nog steeds gewerkt, nog steeds mijn collectie gehad."

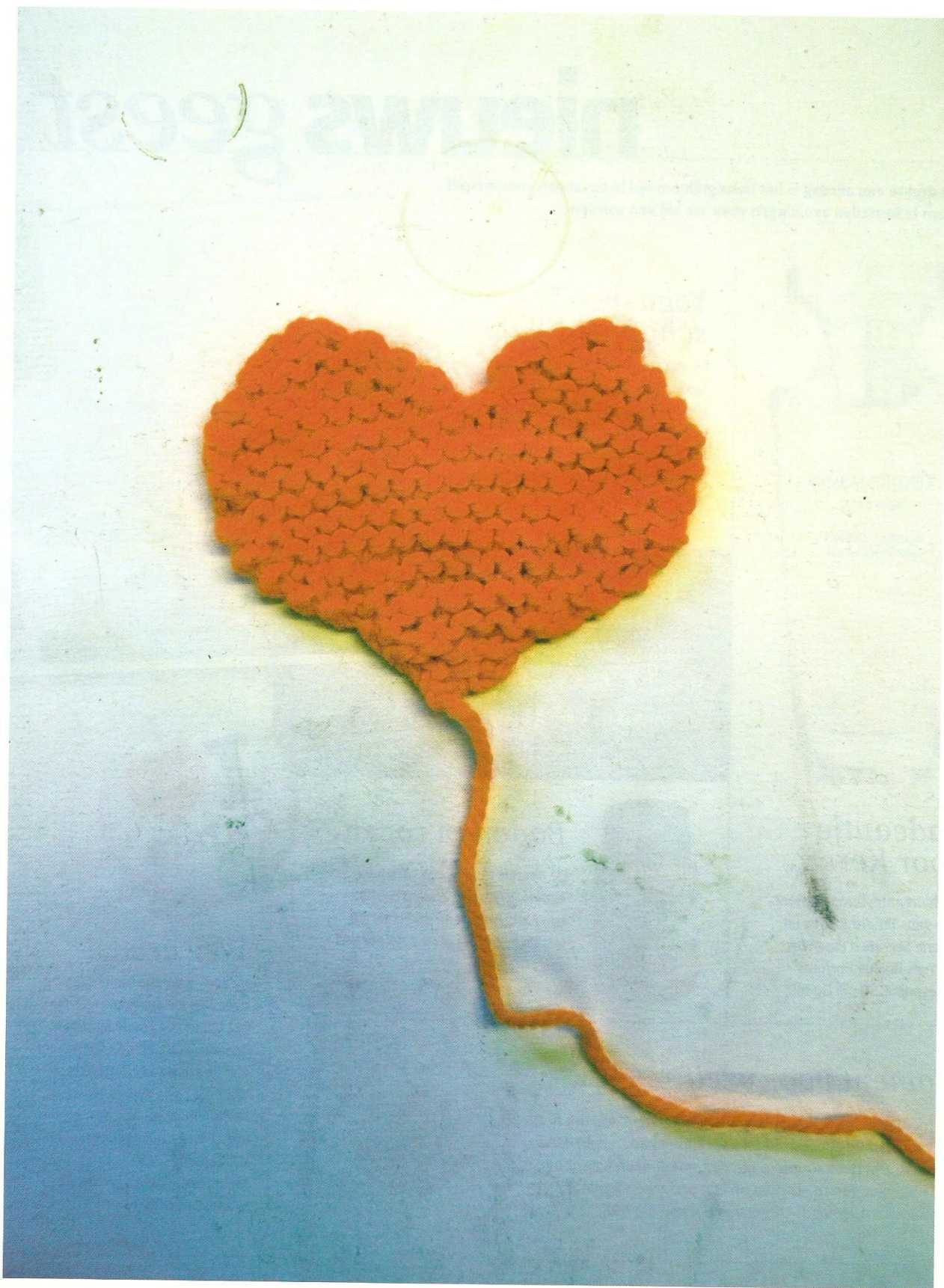
Je beschrijft de ultieme liefde zoals iedereen die zou willen hebben. Twintig jaar gelukkig samen, als tweelingzielen. Dat heeft niet iedereen.

"Het boek gaat over de universele liefde. Die zit in iedereen, die herken je. Door het grote verdriet kwam ik erachter dat mijn persoonlijke liefde voor Hein opgaat in een alles omarmende liefde. Ik denk aan Hein niet meer zozeer als mens, maar als een omarming, een dagelijkse knipoog, een glimlach in mijn hart. Het wordt abstracter, onpersoonlijker, vele malen ruimer en grootser. Ik voel dat Hein in de liefde is opgelost. Je bent altijd al liefde en als je sterft, keer je weer terug naar de liefde.

Het is niet zo dat ik van iedereen hou, maar ik ben een beetje verliefd op het leven geworden. Ik kan soms verrukt denken: o, mijn plataan, die staat daar gewoon! Dat is het. Het is moeilijk te omschrijven."

Het boek ziet er prachtig uit met je schilderijen en foto's erin, een mooie typografie en dikke bladzijden. Alleen het deel over Heins dood is gedrukt op flinterdun papier, alsof je de broosheid van de laatste levensfase wil uitdrukken. Waarom heb je boek in eigen beheer uitgebracht?

"Ik heb gesproken met een kunstboekenuitgeverij die het wel wilde uitgeven. Tijdens het gesprek dacht ik: Nee, want dan gaan zij mij gaan vertellen welke afbeeldingen ik erin moet doen. Ik wil het zelf doen, dan kan ik het maken zoals ik het wil."

10 juni 2007

Het is zondagmorgen. Tweeënhalf week geleden overleed Hein. Het begint, zou je dat zo kunnen zeggen, tot me door te dringen. Ik weet het niet, ik probeer er woorden aan te geven. Al die jaren wist ik dat dit onvermijdelijk was, wist ik dat Hein dood zou gaan, dat ik alleen achter zou blijven. Ik heb erover kunnen schrijven, over de strijd, over het verdriet, over de intense pijn, over het samenkrimpen van binnen, over de liefde die alles verzachtte, ik wist het precies. Als ik het nalees, steunt het me.

Maar nu, sinds hij tweeënhalf week geleden echt is dood gegaan, valt er een droeve stilte over me, waar ik geen woorden voor blijf te hebben. Dat droeve zit als een stille aanwezigheid in me. Ik huil, ik heb verdriet, ik kan het allemaal volgen, maar wat er echt van binnen gebeurt, daar kan ik niet bij. Dit verdriet is anders dan vóór dat Hein stierf. Het is allener; stiller; het is droever; minder expressief, het zit diep in mijn hart, het lijkt een droeve schat in mijn hart, het is mijn verbinding met Hein. Toch is deze stille droefheid niet mijn enige verbinding met hem. Ik zie hem ook lachend, met een goedkeurende blik naar me kijken, ik voel alleen geen kracht, eerder een dofheid. Ik schijn te stralen, een kennis zei het gisteren in de lokale supermarkt en iemand die ik helemaal niet kende, zei het ook. Ik luisterde naar zijn praatje over 'Grond onder je voeten', voorafgaand aan een monastieke wandeling. Dat stralen, dat begrijp ik wel. Ik draag het grootste levensgeschenk in mijn hart en waarschijnlijk straalt dat nog door me heen. Het grote cadeau van Hein: zijn leven, zijn ziekte, zijn strijd, zijn geduld, zijn wijsheid en zijn sterven, ik kan er nog steeds zo om huilen, om huilen, om huilen. Die laatste uren, ik maak het weer mee, de lieve

mevrouw van het hospice, die naast me bleef staan toen we dachten dat het af zou gaan lopen. Ze moest weggegaan zijn voor hij wilde vertrekken. Het stilaan minder worden van zijn ademhaling ging pas weer door toen ze de kamer had verlaten. Hij wilde het samen met mij doen, met niemand anders erbij. Het woordje 'samen', zijn laatste woord, krijgt steeds meer betekenis. De laatste drie dagen, dat grootse samenzijn, die heilige stilte, die hij me gaf, die hij met mij wilde delen. Het voelt als een wonder, het doet me hard huilen. Ik hoor mezelf roepen "Mamaaa, ik heb zo 'n verdriet." Loslaatverdriet, afscheidsverdriet, alleen-zijnverdriet, herinneringsverdriet. Hoeveel verdrieten zijn er eigenlijk? Hoeveel violen verdriet heb ik nodig?

In de laatste uren voor Hein stierf, had ik telkens een verse viool in zijn pyjamaborstzak gedaan voor onderweg en voor zijn aankomst in de hemel. Daar was het tenslotte al feest, Hein kwam eraan. Elk viooltje deed er een paar uur over voor het verlept was, dan kreeg hij weer een nieuwe. Zo had hij er drie nodig. Op zijn sterfmoment zat er een grote prachtige verse viool in zijn borstzak, hij kon 'met goed fatsoen' doorgaan.

Alles passeert weer mijn revue. De vier vogels die hem tegemoet kwamen vliegen. De kaars naast zijn bed die vanzelf was uitgegaan. De langzame afscheidstranen, zijn half geopende ogen die hij zelf sloot toen hij zijn laatste halve knikje gaf. Het waren zijn laatste tekenen van leven. O, mijn lieve, wijze man.

De dood legt Liefde bloot van Marijtje van der Horst is verkrijgbaar bij de boekhandel en via www.bol.com, € 34,50.

